

Vi fortsätter att föda fler barn

En historisk tillbakablick på barnafödandet i Sverige visar en uppåtgående trend under 1800-talet och kraftiga svängningar under 1900-talet. Idag beräknas kvinnor i genomsnitt föda 1,98 barn.

Under det stora nordiska kriget i början av 1700-talet levde Sveriges befolkning under stora påfrestningar och en folkbrist började upplevas. Det gällde att få landet att producera fler barn och få de redan födda att överleva. En rad åtgärder, främst kring förebyggande hälsovård och mödravårdsupplysning, sattes in. Antalet födda började öka även om födelsetalet varierade mellan åren. Under slutet av 1800-talet och fram till början av 1900-talet låg antalet födda på omkring 130 000 – 140 000 per år, men började plötsligt sjunka under 1920-talet. År 1934 publicerades Gunnar och Alva Myrdals "Kris i befolkningsfrågan" där de låga födelsetalen oroade författarna, varpå ett socialpolitiskt reformprogram började ta form. Reformerna blev delvis liggandes under krigsåren, men kunde genomföras efter krigets slut. Dock vände barnafödandet uppåt redan i slutet av 1930-talet och innan större delen av reformerna hann sjösättas nådde barnafödandet en kulmen under första hälften av 1940-talet. De kraftiga svängningarna fortsatte med toppar under mitten av 1960-talet och början på 1990-talet och dalar under 1950-, 1970- och slutet på 1990-talet. Under 1999 föddes 88 173 barn, vilket var det lägsta antalet sedan 1935. De senaste tio åren har antalet födda barn återigen ökat.¹⁾

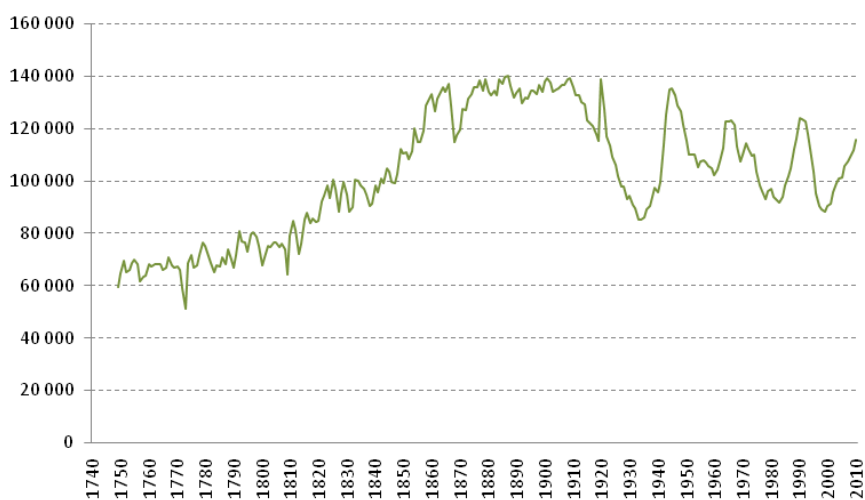
De kraftiga variationerna i barnafödandet under 1900-talet är utmärkande för Sverige och även Norden. När Sverige hade en topp med högt barnafödande under år 1990 hade länder som t.ex. Italien och Spanien låga födelsetal, något de fortfarande har.²⁾

¹ Regeringskansliet, (Ds 2001:57). Barnafödandet i fokus. Från befolkningspolitik till ett barnvänligt samhälle.

² Eurostat. (Elektronisk) Statistics.

Tillgänglig: epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database. [2011-02-25]

Antal födda 1749–2010

Varför varierar barnafödandet?

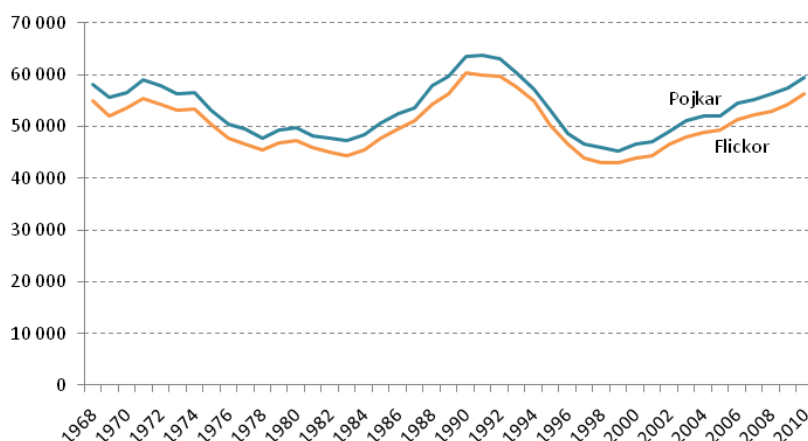
En stor del av de årliga variationerna kan förklaras av att olika generationer fått sina barn vid olika åldrar. Under vissa perioder har män och kvinnor blivit föräldrar i unga år och under andra tider har de väntat till senare. Till viss del kan det även hända att barnafödandet varierar i relation till det ekonomiska läget och olika politiska incitament. Uppgången under 1980-talet kan t.ex. bero på ändringar i föräldraförsäkringens regler. Om avståndet mellan barnen var högst 24 månader (detta ändrades senare till 30 månader) fick föräldrarna behålla samma ersättningsnivå i föräldraförsäkringen efter det senaste barnet som efter det förra även om man inte hade förvärvat arbetat eller om man hade reducerat sin arbetstid mellan nedkomsterna. Denna s.k. "snabbhetspremie" gjorde att många valde att få sina barn något tätare än föräldrar gjort tidigare, något som bidrog till det höga barnafödandet. Även de ekonomiskt goda tiderna under slutet av 1980-talet gav befolkningen goda möjligheter att bilda familj. Problemen på arbetsmarknaden efter 1990 medförde att barnafödandet sjönk kraftigt men har under 2000-talet vänt och har sedan dess varit på väg uppåt igen.³⁾

Det föds alltid fler pojkar än flickor

Under 2010 föddes 56 256 flickor och 59 385 pojkar i Sverige, vilket innebär 3 840 fler barn än under år 2009.

³ Regeringskansliet, (Ds 2001:57). Barnafödandet i fokus. Från befolkningspolitik till ett barnvänligt samhälle. Statistiska centralbyrån (SCB) (1999). Från folkbrist till en åldrande befolkning.

Antal födda 1968–2010

Könsfördelningen bland de födda visar samma mönster långt tillbaka i tiden och det har inte under något enskilt år sedan 1750-talet, då statistik över födda började föras, fötts fler flickor än pojkar i landet.

Under 2000-talet har fruktsamheten återigen ökat

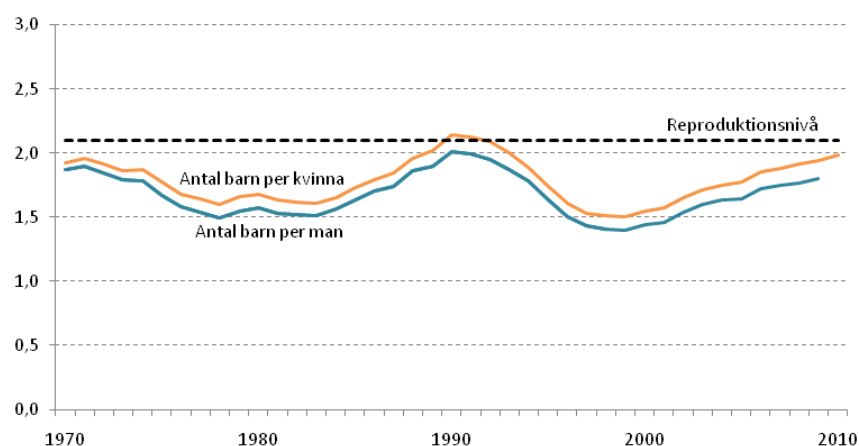
En ökning av antalet födda barn speglar inte alltid befolkningens benägenhet att skaffa barn, utan påverkas även av befolkningens ålderstruktur och storlek. Om en relativt stor andel av befolkningen är i fruktsam ålder är det helt naturligt att även födelsetalet är högre. För att studera den aktuella fruktsamheten, benägenheten att få barn, kan man använda den summerade fruktsamheten som mått. Den summerade fruktsamheten skattar antalet barn dagens kvinnor i genomsnitt beräknas föda under hela sitt liv.⁴ Under 2010 var denna siffra 1,98 barn per kvinna.

För att befolkningen ska kunna reproducera sig själv (utan hjälp av invandring) behöver varje kvinna föda i genomsnitt 2,1 barn under sitt liv. Eftersom en liten andel flickor och kvinnor dör före sin fruktsamma ålder behöver reproduktionstalet vara lite mer än 2. I andra delar av världen behöver kvinnorna föda mer än i genomsnitt 2,1 barn för att befolkningen ska kunna öka. Det beror på att dödsriskerna är högre där än vad de är i Sverige.

Senast den summerade fruktsamheten översteg 2,1 i Sverige var 1991 då 123 737 barn föddes. Den summerade fruktsamheten var då 2,12 barn per kvinna. Därefter sjönk fruktsamheten till en lägsta nivå 1999 då den låg på 1,50, för att sedan öka till dagens nivå.

⁴ Mättet är alltså en uppskattning av den aktuella fruktsamheten. Hur många barn dagens kvinnor verkligen kommer att få går inte att säga. Om vi däremot utgår från kvinnor födda under ett visst år, till exempel 1935, och följer dem under deras fertila liv kan vi räkna antalet barn de fått. Därmed kan det verkliga genomsnittliga antalet barn per kvinna beräknas (ett mått som kallas för kohortfruktsamhet). Men den stora nackdelen är att mättet inte kan räknas ut förrän långt i efterhand. Kvinnorna vi observerar måste leva ut sitt reproduktiva liv. Istället används då den summerade fruktsamheten som mått över hur många barn dagens kvinnor i genomsnitt föder.

Summerad fruktsamhet under åren 1970–2010

Mellan 1970–1998 utgör Flergenerationsregistret källa för männens summerade fruktsamhet. Registret över totalbefolkningen utgör källa för resterande år samt för kvinnornas tidsserie.

Den summerade fruktsamheten kan även beräknas för män, men då kan inte de drygt 1 700 barn med okända fäder tas med i beräkningarna. År 2009 var den summerade fruktsamheten för män 1,80.⁵⁾

Svenska kvinnor födde över fyra barn ända fram till 1900-talet

De tidigaste uppgifterna för den summerade fruktsamheten i Sverige finns från 1751. Då föddes i genomsnitt 5 barn per kvinna. Fruktsamheten sjönk sedan något men ända fram till i början av 1900-talet var den summerade fruktsamheten för kvinnor över 4. Under större delen av perioden 1900–1970 var fruktsamheten för kvinnor över reproduktionsnivån 2,1. Sedan 1970-talet har nivån bara överstigit 2,1 vid två tillfällen, 1990 och 1991.⁶⁾

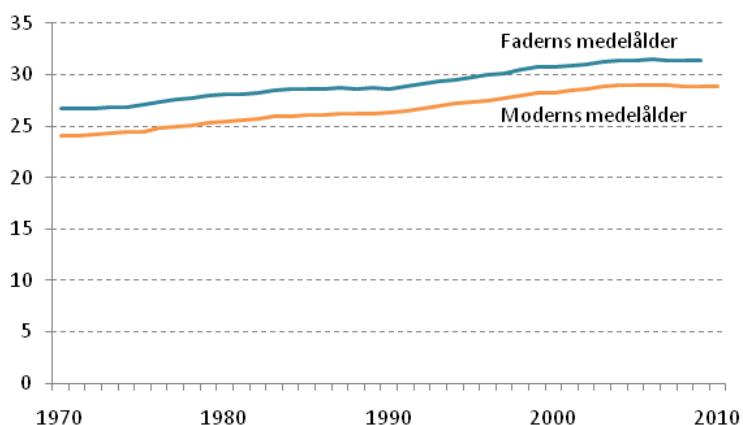
Föräldrarna blir allt äldre

Föräldrarnas medelålder vid första barnets födelse har ökat. År 1970 var den genomsnittliga åldern för förstföderna 24 år och knappt 27 för fäderna. Idag närmar sig förstföderna en medelålder på 30 år, medan papporna ända sedan 1997 har varit drygt 30 år. Medelåldern för papporna har, så långt tillbaka statistiken kan visa, alltid varit högre än för mödrarna.

5 Denna uppgift uppdateras under slutet av april.

6 Statistiska centralbyrån (SCB) (Demografiska rapporter 1999:2) Befolkningsutvecklingen under 250 år.

Moderns och faderns medelålder vid första barnets födelse 1970–2010

Mellan 1970–1998 utgör Flergenerationsregistret källa för männens medelålder. Mellan 1970–1974 utgör Flergenerationsregistret källa för kvinnornas medelålder. Registret över totalbefolkningen utgör källa för resterande tidsserie. Uppgift över männens medelålder avseende 2010 uppdateras under slutet av april.

Den generella trenden att skaffa barn senare i livet hänger nära samman med hur vårt samhälle har utvecklats. Ofta väntar unga vuxna med att skaffa barn till dess att högre studier är genomförda och man har etablerat sig på arbetsmarknaden.

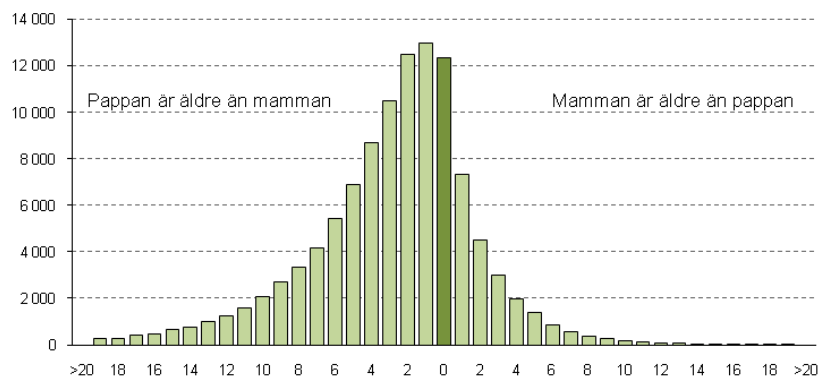
Sju av tio pappor är äldre än mamman

Bland föräldraren som fick barn under 2009⁷⁾ varierar åldern mellan mamman och pappan något. Vanligast är att mannen är 1 år äldre än modern. Så var förhållandet för 12 procent av de födda barnen. I sju fall av tio är pappan äldre än mamman. I de fall ålderskillnaden mellan föräldrarna är stor är det oftast mannen som är den äldre föräldern. I relativt få fall är modern tio år äldre än fadern men för 9 717 av de födda barnen är fäderna minst tio år äldre än möderna.⁸⁾

⁷ Statistiken över föräldrarens ålderskillnad kommer att uppdateras i slutet av april.

⁸ De 1,5 procent av 2009 års födda barn som har en okänd far ingår ej i beräkningarna av föräldrarens ålderskillnad.

Antal födda barn 2009 efter föräldrparets åldersskillnad

Till höger om nollan redovisas antalet födda barn vars moder är äldre än fadern och till vänster om nollan redovisas antalet barn vars fader är äldre än modern.

Statistikansvarig myndighet och producent

SCB, enheten för befolkningsstatistik
701 89 Örebro
Fax 019-17 69 42
befolkning@scb.se